

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ได้มาจากการตอบแบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยโดยยึดสาระของงานวิจัยเป็นหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 164 คน และข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 10 คน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการสอนแก้ปัญหาตามกระบวนการแก้ปัญหา

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์

1. ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์
2. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาล และจำนวนนักเรียนในชั้น
ของผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์
3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การอบรม ประชุมปฏิบัติการและการศึกษาดูงานของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์
4. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการสอนของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม
5. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้ให้
สัมภาษณ์
ซึ่งมีรายละเอียดดังเสนอในตารางที่ 4-11

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ และอายุ

รายละเอียด	ผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 164)		ผู้ให้สัมภาษณ์ (N = 10)		รวม (N = 174)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	5	3.05	-	-	5	2.87
หญิง	159	96.95	10	100.00	169	97.13
อายุ						
ต่ำกว่า 30 ปี	2	1.22	-	-	2	1.15
31 - 40 ปี	47	28.66	4	40.00	51	29.31
41 - 50 ปี	87	53.05	4	40.00	91	52.30
มากกว่า 50 ปี	28	17.07	2	20.00	30	17.24

จากตารางที่ 4 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเพศ และอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามเพศแล้ว พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.95 ส่วนครูผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเป็นเพศหญิง เมื่อพิจารณาในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 97.13

ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 คิดเป็นร้อยละ 53.05 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และ 41-50 ปี เมื่อพิจารณาในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.30

ตารางที่ 5 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

รายละเอียด	ผู้ตอบแบบสอบถาม		ผู้ให้สัมภาษณ์	รวม	
	(N = 164)		(N = 10)	(N = 174)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา (N = 164)					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	17	10.37	-	17	9.78
ปริญญาตรี	145	88.41	8	153	87.93
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.22	2	4	2.29
สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา (ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี)					
	(N=164)		(N=10)	(N=174)	
ประถมศึกษา	32	21.77	2	34	21.66
การศึกษาปฐมวัย/อนุบาล	16	10.88	1	17	10.83
ภาษาไทย	16	10.88	1	17	10.83
สังคมศึกษา	12	8.16	1	13	8.28
คหกรรมศาสตร์	11	7.48	1	12	7.64
วิทยาศาสตร์	6	4.08	1	7	4.46
บริหารการศึกษา	5	3.40	-	5	3.18
นาฏศิลป์	4	2.72	1	5	3.18
ประวัติศาสตร์	5	3.40	-	5	3.18
สุขศึกษา	5	3.40	-	6	3.18
อุตสาหกรรมศิลป์	4	2.72	-	4	2.55
บรรณารักษ์	3	2.04	1	4	2.55
การแนะแนว	4	2.72	-	4	2.55
ภาษาอังกฤษ	3	2.04	-	3	1.91
เกษตรกรรม	3	2.04	-	3	1.91

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายละเอียด	ผู้ตอบแบบสอบถาม		ผู้ให้สัมภาษณ์		รวม	
	(N = 164)		(N = 10)		(N = 174)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เทคโนโลยีการศึกษา	-	-	1		1	0.64
ศิลปะ	1	0.68	-		1	0.64
ไม่ระบุ	17	11.56	-		17	10.83

จากตารางที่ 5 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา และสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาแล้วพบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี ครูผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 80.00

ข้อมูลเกี่ยวกับ สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาในสาขาวิชาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.77 รองลงมา สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หรืออนุบาลศึกษาและสาขาการสอนภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 10.88 ทั้ง 2 สาขา ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จบการศึกษาสาขาประถมศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมปรากฏผลว่า ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่จบสาขาวิชาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.66

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน และจำนวนนักเรียน

รายละเอียด	ผู้ตอบแบบสอบถาม		ผู้ให้สัมภาษณ์		รวม	
	(N = 164)		(N = 10)		(N = 174)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการสอน						
ชั้นอนุบาล						
น้อยกว่า 1 ปี	21	12.80	1		22	12.64
1 - 5 ปี	75	45.73	6		81	46.55
6 - 10 ปี	37	22.56	2		39	22.41
มากกว่า 10 ปี	31	18.90	1		32	18.39
จำนวนนักเรียนในชั้น						
1 - 15 คน	16	9.76	-		16	9.20
16 - 30 คน	71	43.29	6		77	44.25
31 - 45 คน	77	46.95	4		81	46.55

จากตารางที่ 6 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาลของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์อยู่ในระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.73 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนอยู่ในระหว่าง 1-5 ปี เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.55 รองลงมา มีประสบการณ์การสอน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.41

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนในชั้นที่สอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียน 31-45 คน คิดเป็นร้อยละ 46.95 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 16-30 คน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมปรากฏผลว่า ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนในชั้น 31-45 คน คิดเป็นร้อยละ 46.55

ตารางที่ 7 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามประสบการณ์
การประชุมปฏิบัติการและศึกษาดูงาน

รายละเอียด	ผู้ตอบแบบสอบถาม		ผู้ให้สัมภาษณ์		รวม	
	(N = 164)		(N = 10)		(N = 174)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการอบรม ประชุมปฏิบัติการ และศึกษา ดูงานในรอบปีการศึกษา 2538 - 2539						
เข้ารับการอบรม/ประชุม	137	83.54	9		146	83.91
ไม่ได้รับ	27	16.46	1		28	16.09

จากตารางที่ 7 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการอบรม/ประชุมปฏิบัติการ/ศึกษาดูงานในรอบปีการศึกษา 2538 - 2539 ปรากฏผลว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม/ประชุมปฏิบัติการและศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 83.54 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ (จำนวน 9 คน) เคยเข้ารับการอบรม/ประชุมปฏิบัติการและศึกษาดูงานเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาโดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์เคยเข้ารับการอบรม/ประชุมปฏิบัติการ/ศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 83.91

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามรายละเอียด การอบรมประชุมปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน

รายละเอียด	ผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 137)		ผู้ให้สัมภาษณ์ (N = 9)		รวม (N = 146)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะของการเข้าร่วมอบรม ประชุม/ศึกษาดูงานในรอบปี การศึกษา 2538-2539 (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)						
1. การอบรม						
1 - 2 ครั้ง	79	57.66	8		87	59.59
3 - 5 ครั้ง	28	20.44	1		29	19.86
2. การประชุมปฏิบัติการ						
1 - 2 ครั้ง	63	45.99	6		69	47.26
3 - 5 ครั้ง	6	4.38	-		6	4.11
3. การศึกษาดูงาน						
1 - 2 ครั้ง	63	45.99	7		70	47.95
3 - 5 ครั้ง	8	5.84	-		8	5.48
หน่วยงานที่จัดอบรม/ประชุม/ ศึกษาดูงาน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)						
โรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน	41	29.93	2		43	29.45
สำนักงานการประถม- ศึกษาอำเภอ	64	46.72	4		68	46.58

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายละเอียด	ผู้ตอบแบบสอบถาม		ผู้ให้สัมภาษณ์		รวม	
	(N = 137)		(N = 9)		(N = 146)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สำนักงานการประมง-						
ศึกษาจังหวัดนนทบุรี	83	60.58	7		90	61.64
หน่วยงานอื่น ๆ	20	14.59	1		21	14.38
เนื้อหาการอบรมและประชุม						
เชิงปฏิบัติการที่ได้รับ						
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)						
หลักการจัดการศึกษา						
ระดับก่อนประถมศึกษา						
ชั้นมูลฐาน	86	62.77	6		92	63.01
การจัดกิจกรรมตามตาราง						
ประจำวัน	101	73.72	8		109	74.67
การผลิตสื่อสำหรับเด็ก						
ระดับก่อนประถมศึกษา	101	73.72	8		109	74.67
การพัฒนาทักษะการคิด						
และการแก้ปัญหา	67	48.91	5		72	49.32
อื่น ๆ เช่น การฝึกสมาธิ	3	2.19	-		3	2.05

จากตารางที่ 8 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดการเข้าร่วมอบรม/ประชุมปฏิบัติการของผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ที่เคยเข้ารับการอบรม/ประชุมปฏิบัติการและศึกษาดูงานในรอบปีการศึกษา 2538-2539 เมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะการได้รับ ปรากฏว่า ในด้านการอบรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้ารับการอบรมจำนวน 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 57.66 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม จำนวน 1-2 ครั้งเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม จำนวน 1-2 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 59.59

ในด้านการประชุมปฏิบัติการ ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ จำนวน 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.99 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ จำนวน 1-2 ครั้ง เมื่อพิจารณาโดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ จำนวน 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.26

ในด้านการศึกษาดูงาน ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ศึกษาดูงาน จำนวน 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.99 ครูผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ได้ศึกษาดูงาน จำนวน 1-2 ครั้ง เมื่อพิจารณาโดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ศึกษาดูงาน จำนวน 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.95

สำหรับหน่วยงานที่จัด ปราบกฏผลว่าครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจากการจัดของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี คิดเป็นร้อยละ 60.58 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจากการจัดของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เมื่อพิจารณาภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจากการจัดของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี คิดเป็นร้อยละ 61.64

ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาการอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ความรู้ในเรื่องการจัดกิจกรรมตามตารางประจำวัน และการผลิตสื่อสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 73.72 ครูผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ความรู้ในเรื่องการจัดกิจกรรมตามตารางประจำวันและการผลิตสื่อสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เมื่อพิจารณาภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ได้ความรู้ในเรื่องการจัดกิจกรรมตามตารางประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 74.67 และได้รับความรู้เรื่องการผลิตสื่อสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 74.67

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการสอน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน		
ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนมาก	16	9.76
ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรม แต่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ	82	50.00
ครูและนักเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ	63	38.41
นักเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง	1	0.61
อื่น ๆ เช่น สอนตามเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น	2	1.22
พัฒนาการด้านการแก้ปัญหาของเด็กในชั้นเรียน		
แก้ปัญหาได้เองโดยที่ครูไม่ต้องช่วยเหลือ	13	7.93
แก้ปัญหาเองได้ ถ้าครูช่วยเหลือแนะนำบ้าง	128	78.05
แก้ปัญหาเองไม่ค่อยได้ ครูต้องคอยช่วยจัดการให้	23	14.02
อื่น ๆ	-	-
วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการฝึกให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหา		
การปล่อยให้เด็กได้ตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องเข้าไปช่วย	13	7.93
การให้คำแนะนำแก่เด็กตามสมควรแล้วปล่อยให้เด็กแก้ปัญหาเอง	37	22.56

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
การจัดกิจกรรมที่ฝึกการคิดและการตัดสินใจ		
แก้ปัญหาให้เด็กฝึกในชั้นเรียน	114	69.51
อื่น ๆ ระบุ	-	-

จากตารางที่ 9 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดการสอนของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อพิจารณาตามลักษณะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรม แต่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 50.00

ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการแก้ปัญหาของเด็ก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าเด็กส่วนมากสามารถแก้ปัญหาเองได้ ถ้าครูช่วยเหลือแนะนำบ้าง คิดเป็นร้อยละ 78.05

ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการฝึกให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าวิธีการที่เหมาะสม คือ การจัดกิจกรรมที่ฝึกการคิดและการตัดสินใจแก้ปัญหาให้เด็กฝึกในชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 69.51

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ของเด็กวัยอนุบาล (N = 164)		
มาก	11	6.71
ปานกลาง	129	78.66
น้อย	24	14.63
การได้รับความรู้/ศึกษาหรือรับการอบรมเกี่ยวกับหลักและ วิธีการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (N = 164)		
เคยได้รับความรู้	149	90.85
ไม่เคยได้รับความรู้	15	9.15
วิธีการที่ได้รับความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (N = 149)		
จากการอบรมของศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ	91	61.07
จากการนิเทศของศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ	40	26.85
จากการศึกษาเอกสารด้วยตนเอง	56	37.58
การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (N = 149)		
ใช้ได้มาก	56	37.58
ใช้ได้ปานกลาง	86	57.72
ใช้น้อย/ไม่ได้ใช้เลย	7	4.70

จากตารางที่ 10 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อพิจารณาระดับความรู้ ความเข้าใจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 78.66

ในด้านการได้รับความรู้หรือการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้ หรือศึกษาอบรมมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 90.85 เมื่อพิจารณาในด้านวิธีการที่ได้รับความรู้ ปรากฏผลว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับจากการจัดอบรมของศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 61.07

เมื่อพิจารณาในด้านการนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ นำความรู้ไปใช้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.72

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้ให้สัมภาษณ์

รายละเอียด	จำนวน
การได้รับความรู้/ศึกษา/อบรม เกี่ยวกับหลักและวิธีการในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (N = 10)	
เคยได้รับ	6
ไม่เคยได้รับ	4
วิธีการที่ได้รับความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ N = 6)	
จากการอบรมของศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ	3
จากการนิเทศของศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ	3
จากการศึกษาเอกสารด้วยตนเอง	3
อื่น ๆ ระบุ	-
ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาล (N = 10)	
มาก	-
ปานกลาง	7
น้อย	3
การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (N = 6)	
ใช้ได้มาก	3
ใช้ได้ปานกลาง	2
ใช้น้อย/ไม่ได้ใช้เลย	1

จากตารางที่ 11 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาทักษะ การแก้ปัญหา ของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้ ในเรื่องการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา มาก่อน

เมื่อพิจารณาในด้านวิธีการได้รับความรู้ ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เคยได้รับความรู้ ผู้ให้ สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากการอบรมและการนิเทศของศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ และ จากการศึกษาเอกสารด้วยตนเอง

ในด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ นำความรู้ไปใช้ในระดั้มาก

สรุป

ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 97.13) และครึ่งหนึ่งของครูผู้สอนทั้งหมด (ร้อยละ 52.30) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 87.93) สาขาวิชาประถมศึกษา มีครูผู้สอนเพียงร้อยละ 10.83 ที่สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษา ปริญญาตรี / อนุบาล

ในด้านการสอน ครูส่วนมากมีประสบการณ์การสอนชั้นอนุบาล 1-5 ปี (ร้อยละ 46.55) และรับผิดชอบนักเรียนในชั้นจำนวน 31-45 คน ในรอบปีการศึกษา 2538-2539 ครูส่วนใหญ่ได้เข้า รับการอบรม/ประชุมปฏิบัติการและศึกษาดูงาน โดยการจัดอบรมของสำนักงานการศึกษา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเรื่องที่ครูส่วนใหญ่ได้รับการอบรมคือหลักการจัดกิจกรรมตามตารางประจำวัน และการผลิตสื่อสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา (ร้อยละ 74.67) ส่วนเรื่องการพัฒนาทักษะการ คิด และการแก้ปัญหา มีครูที่ได้รับการอบรมเพียงร้อยละ 49.32

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นั้น โดยภาพรวม ครูจำนวน ครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) จะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมให้เด็กเป็นผู้ปฏิบัติ และมีความเห็นเกี่ยวกับ พัฒนาการด้านการแก้ปัญหาของเด็กส่วนมากคือ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ถ้าครูให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และมีวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการฝึกทักษะการแก้ปัญหา คือ การจัดกิจกรรมฝึก การคิดแก้ปัญหาในชั้นเรียน

ด้านความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอน เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ในภาพ รวม ครูส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องนี้ ในระดับปานกลาง ซึ่งวิธีการรับความรู้ส่วนใหญ่ คือ ได้รับความ จากการจัดอบรมของศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในระดั้มานกลาง

ตอนที่ 2 บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาล

ข้อมูลด้านนี้วิเคราะห์จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ซึ่งประกอบด้วย

2.1 บทบาทของครูในด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ข้อมูลด้านนี้วิเคราะห์แยกเป็น 2 ตอนคือ

2.1.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 12-17

2.1.2 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอใน

2.2 บทบาทของครูในด้านการสอนทักษะการแก้ปัญหาตามกระบวนการแก้ปัญหา ข้อมูลด้านนี้วิเคราะห์แยกเป็น 2 ตอน คือ

2.2.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 18-21

2.2.2 ข้อมูลจากแบบสังเกต รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ซึ่งรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทของครูในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา นำเสนอข้อมูลแยกเป็น 2 ตอน คือ ข้อมูลจากแบบสอบถาม และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

2.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของครูด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาจากแบบสอบถาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 จุดเน้นในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียด	การจัดลำดับ				รวม	อันดับที่
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4		
สิ่งที่เน้นในการวางแผน การจัดการเรียนการสอน แต่ละหน่วยการเรียนรู้ (N = 164)						
กิจกรรมการเรียนรู้	48	71	27	18	477	1
เนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้	69	25	31	39	452	2
คุณธรรม จริยธรรม	25	19	65	55	342	4
ทักษะการคิด และการ แก้ปัญหา	24	46	46	48	374	3

จากตารางที่ 12 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ครูผู้สอนเน้นมากที่สุดในการจัดการเรียนการสอน ปรากฏผลว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เน้นเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ เนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้ ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นอันดับสุดท้าย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 การปฏิบัติของครูในการวางแผนจัดกิจกรรมฝึกทักษะการแก้ปัญหา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
การจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาพร้อมกับการจัดการเรียน		
การสอนประจำวัน (N = 164)		
สอน	164	100
ไม่ได้สอน	-	-
วิธีการปฏิบัติในกรณีที่มีการสอนให้เด็กฝึกแก้ปัญหา		
(N = 164)		
สอนให้เด็กฝึกแก้ปัญหาที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้า ของเด็ก	75	45.73
สอนให้เด็กฝึกแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่างหรือ สถานการณ์ ปัญหาที่ครูสร้างขึ้น หรือที่เกิดขึ้น	89	54.27
วิธีการปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมฝึกทักษะการ แก้ปัญหาพร้อมกับกิจกรรมอื่น (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ N = 164)		
ศึกษาเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ว่าเกี่ยวข้องกับการ แก้ปัญหาหรือไม่	117	71.34
ศึกษารูปประสงค์ในหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดให้ เด็กแก้ปัญหาหรือไม่	123	75.00
ศึกษากิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ว่ามีกิจกรรม การแก้ปัญหาหรือไม่	111	67.68
ไม่ได้วางแผนการสอนเพื่อฝึกทักษะการแก้ ปัญหาได้ล่วงหน้า	8	4.88

จากตารางที่ 13 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูในการวางแผน ครูผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน มีการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหา ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนประจำวัน ส่วนในด้านวิธีการปฏิบัติ นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ สนองให้เด็กฝึกแก้ปัญหา จากกรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์ปัญหาที่ครูสร้างขึ้น คิดเป็นร้อยละ 54.27

เมื่อพิจารณาวิธีการปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมฝึกทักษะการแก้ปัญหา ร่วมกับกิจกรรมอื่น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีการปฏิบัติโดยการศึกษาจุดประสงค์ในหน่วยการเรียนรู้ว่ามีการกำหนดให้เด็กแก้ปัญหาหรือไม่ และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 4.88 ไม่ได้มีการวางแผนการสอนเพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการปฏิบัติในการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ N = 164)		
กำหนดตามเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้	89	54.27
กำหนดตามกิจกรรมการสอนในแต่ละวัน	101	61.59
กำหนดเพิ่มเติมขึ้นเองตามความเหมาะสม	100	60.98
กำหนดตามวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ ในแผนการจัดประสบการณ์	103	62.30
ไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นการแก้ปัญหา ไว้ล่วงหน้า	7	4.27

จากตารางที่ 14 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา ปรากฏผลว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ ในแผนการจัดประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 62.30 และมีผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 4.27 ไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนในด้านการเลือกสถานการณ์ปัญหา และการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อฝึกแก้ปัญหา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะสถานการณ์ปัญหาส่วนใหญ่ที่พิจารณาเลือกมาใช้ จัดกิจกรรมให้เด็กฝึกแก้ปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ N = 164)		
สถานการณ์ปัญหาที่ครูสร้างขึ้นมา	66	40.24
สถานการณ์ปัญหาที่เป็นเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้	103	62.80
สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น	122	74.39
สถานการณ์ปัญหาที่เด็กพบเห็นหรือเกิดขึ้นกับ ตัวเด็ก	119	72.56
สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นที่น่าสนใจของเด็ก	86	52.44
วิธีการปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนที่เน้น กิจกรรมการแก้ปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
จัดกิจกรรมการแก้ปัญหาสอดแทรกในทุกหน่วย การเรียนรู้	91	55.49
จัดกิจกรรมการแก้ปัญหาสอดแทรกไว้เมื่อมีความ สัมพันธ์กับเรื่องที่สอนในหน่วยการเรียนรู้	133	81.09
จัดการสอนเฉพาะในหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับการแก้ปัญหา	44	26.83
สอนเฉพาะในกรณีที่มีสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เกิดขึ้นในห้องเรียน	46	28.05
จัดการสอนเฉพาะในกรณีที่เด็กพบกับปัญหา เฉพาะหน้า	40	24.39

ตารางที่ 15 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่ย่างแผนจัดกิจกรรมการสอนเพื่อฝึกแก้ปัญหา		
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
กิจกรรมสนทนา ข่าว และเหตุการณ์	104	63.41
กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	71	43.29
กิจกรรมสร้างสรรค์	91	55.49
กิจกรรมการเล่นตามมุม	74	45.12
กิจกรรมในวงกลม	135	82.32
กิจกรรมกลางแจ้ง	92	56.07
กิจกรรมเกมการศึกษา	78	47.56
กิจกรรมที่ย่างแผนเพื่อฝึกให้เด็กแก้ปัญหาตามสถานการณ์		
ต่าง ๆ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
การสังเกต	131	79.88
การเปรียบเทียบ	104	63.41
การทดลอง	102	62.12
การสาธิต	98	59.76
การระดมสมอง	71	43.29
การศึกษานอกสถานที่	78	47.56
อื่น ๆ โปรดระบุ เช่น การให้ทำงานเป็นกลุ่ม และ คิดกิจกรรมต่าง ๆ	6	3.66
เทคนิควิธีการเรียนที่ย่างแผนนำมาจัดกิจกรรมให้เด็กฝึกแก้ปัญหา		
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
การเรียนกลุ่มใหญ่	91	55.49
การเรียนกลุ่มย่อย	126	76.83
การเรียนเป็นรายบุคคล	67	40.85
การให้นักเรียนแก้ปัญหาที่ใกล้เคียงกันบ่อย ๆ	72	43.90

จากตารางที่ 15 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสถานการณปัญหาและการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนเพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา เพื่อพิจารณาลักษณะสถานการณปัญหาที่ครูนำมาใช้จัดกิจกรรมให้เด็กฝึกแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ใช้สถานการณปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้นมาจัดกิจกรรมการสอน คิดเป็นร้อยละ 74.39 และรองลงมาใช้สถานการณปัญหาที่เด็กพบเห็นหรือเกิดขึ้นกับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 72.56

เมื่อพิจารณาวิธีการปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่วางแผนจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาสอดแทรกไว้เมื่อมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่สอนในหน่วยการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 81.09

เมื่อพิจารณาช่วงเวลาที่คุณวางแผนจัดกิจกรรมการสอนเพื่อฝึกแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมในวงกลม คิดเป็นร้อยละ 82.32 รองลงมาจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมสนทนา ข่าว และเหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 63.41

เมื่อพิจารณากิจกรรมที่วางแผนให้เด็กฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหาตามสถานการณต่าง ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จัดกิจกรรมให้เด็กฝึกการสังเกต คิดเป็นร้อยละ 78.88 รองลงมาจัดกิจกรรมฝึกการเปรียบเทียบ คิดเป็นร้อยละ 63.41 และจัดกิจกรรมการทดลอง คิดเป็นร้อยละ 62.12

เมื่อพิจารณาด้านเทคนิควิธีเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้เทคนิควิธีเรียนแบบกลุ่มย่อย คิดเป็นร้อยละ 76.83 รองลงมาใช้เทคนิควิธีเรียนกลุ่มใหญ่คิดเป็นร้อยละ 55.49

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 สื่อการเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ในการฝึกทักษะการแก้ปัญหา

รายละเอียด	การจัดลำดับ					รวม	อันดับที่
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4	อันดับ 5		
ประเภทของสื่อการเรียนรู้ ที่มีการวางแผน นำมา จัดกิจกรรมพัฒนา ทักษะการแก้ปัญหา (ตอบเรียงลำดับ 1-5)							
ของจริง	25	31	28	52	16	453	2
ของจำลอง	3	55	25	21	16	368	4
รูปภาพ	14	30	57	17	20	415	3
นิทาน	92	15	20	9	13	611	1
เพลง	15	12	10	24	54	255	5
เกมการศึกษา	6	10	11	12	28	155	7
เกมการเล่นต่าง ๆ	8	8	15	18	19	172	6
ของเล่น (เช่น ไม้บล็อก, ตัวต่อพลาสติก)	1	1	1	5	9	31	8

จากตารางที่ 16 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของสื่อการเรียนรู้ที่ครูมีการวางแผนนำมาใช้จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เมื่อพิจารณาชนิดของสื่อเรียงตามลำดับการใช้มากที่สุด 5 อันดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกสื่อประเภทนิทาน เป็นอันดับที่ 1 ประเภทของจริงเป็นอันดับที่ 2 ประเภทรูปภาพเป็นอันดับที่ 3 ประเภทของ (อุปกรณ์) จำลอง เป็นอันดับที่ 4 และใช้เกมการเล่นต่าง ๆ เป็นอันดับที่ 5

ตารางที่ 17 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนในด้านการกระตุ้นความสนใจและการ
ประเมินผล

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการในการกระตุ้นเด็กให้เกิดความสนใจปัญหาจาก สถานการณ์ที่ครูนำมาใช้จัดกิจกรรม (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
เล่านิทานหรือเรื่องราวเกี่ยวกับการแก้ปัญหา แล้ว让孩子แสดงความคิดเห็น	140	85.37
จัดให้เล่นเกมแข่งขันกันเป็นกลุ่ม ให้เด็กช่วยกัน คิดและตัดสินใจแก้ปัญหา	114	69.51
เชิดหุ่น จากหนังสือนิทานที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับ การแก้ปัญหา แล้ว让孩子แสดงความคิดเห็น	68	41.46
นำวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ของเล่นมาให้เด็ก ตัดสินใจเลือกเล่นและแก้ปัญหาด้วยตนเอง	82	50.00
เล่าข่าวสารหรือเรื่องราวที่มีกรณีปัญหา แล้วให้ เด็กแสดงความคิดเห็น	91	55.49
ด้านต่าง ๆ ในการประเมินผลการแก้ปัญหาของเด็ก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ความสามารถในการบอก/เสนอปัญหา	71	43.29
ความสามารถในการเสนอวิธีการแก้ปัญหา	90	54.88
ความสามารถในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ เหมาะสม	108	65.85
ความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่พบอยู่ในขณะนั้น	64	39.02
ความสามารถในการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหา	33	20.12
ความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่	37	22.56
ไม่ได้กำหนดให้มีการประเมินผลการแก้ปัญหา	16	9.76

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการปฏิบัติ ในการประเมินผลการแก้ปัญหา ของเด็ก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 148)		
ให้เด็กเล่าวิธีการที่เด็กใช้แก้ปัญหา	88	59.96
สร้างสถานการณ์ใหม่ให้เด็กแก้ปัญหาซ้ำ	50	33.78
สังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาของเด็กในขณะนั้น	112	75.68
สังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาเมื่อเด็กพบกับ ปัญหาใหม่	77	52.03
ใช้คำถามให้เด็กบอกวิธีแก้ปัญหา ถ้าเกิดปัญหา ขึ้นอีก (เช่น คำถามว่า “หนูจะทำอย่างไรถ้า....”)	74	50.00

จากตารางที่ 17 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในด้านการกระตุ้นความสนใจต่อสถานการณ์ปัญหาและการประเมินผลการแก้ปัญหาของเด็ก เมื่อพิจารณาในด้านวิธีการในการกระตุ้นความสนใจต่อสถานการณ์ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้วิธีการเล่านิทานที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการแก้ปัญหา แล้วให้เด็กแสดงความคิดเห็น คิดเป็น ร้อยละ 85.37 รองลงมาคือการจัดให้เล่นเกมแข่งขันเป็นกลุ่ม ให้เด็กช่วยกันคิดและตัดสินใจแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 69.51

เมื่อพิจารณาด้านการประเมินผลการแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประเมินผลเด็กในด้านความสามารถในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 68.85 รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 54.88 ประเมินผลในด้านความสามารถในการเสนอวิธีการแก้ปัญหา และมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้กำหนดให้มีการประเมินผลการแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 9.76

เมื่อพิจารณาด้านวิธีการปฏิบัติในการประเมินผลการแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาของเด็กในขณะนั้นคิดเป็นร้อยละ 75.68

2.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของครูในด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาจากแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับบทบาทของครูในด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาลส่วนนี้ ผู้วิจัยได้จากการรวบรวมคำตอบในการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 10 คน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การปฏิบัติของครูในการวางแผนจัดกิจกรรมและการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา

ในด้านนี้พบว่าในการจัดการเรียนการสอนแต่ละวันหรือแต่ละหน่วยการเรียนรู้ นั้น ครูผู้สอนส่วนมากไม่ได้มีการวางแผนจัดกิจกรรมฝึกการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า เนื่องจากครูสอนตามเนื้อหาในแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลแต่ในหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาหรือกิจกรรมที่สัมพันธ์กับการแก้ปัญหา ครูจะนำมาปรับกิจกรรมการฝึกแก้ปัญหาร่วม ด้วย เช่น หน่วยอากาศ หน่วยวิทยาศาสตร์น้ำ เป็นต้น

ในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า นอกเสียจากว่าในหน่วยการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้เด็กฝึกแก้ปัญหาครูจึงจะทำการสอน มีครูผู้สอนเพียง 2 คน ที่กล่าวว่า มีการศึกษาเนื้อหา กิจกรรมต่าง ๆ ในหน่วยการเรียนรู้ว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่สามารถสอดแทรกการฝึกแก้ปัญหาได้ แล้วจึงเพิ่มเติมกิจกรรมฝึกการแก้ปัญหาให้เด็กปฏิบัติ

2. การปฏิบัติของครูในการวางแผนเลือกสถานการณ์ปัญหาและการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อฝึกแก้ปัญหา

ในด้านนี้พบว่า สถานการณ์ปัญหาส่วนใหญ่ที่ครูนำมาใช้สอนให้เด็กแก้ปัญหา มี 2 ประเภท คือ สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับเด็กในชั้นเรียน เช่น ปัญหาการแย่งของเล่น และสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นและเป็นที่น่าสนใจของเด็ก เช่น ชาวเด็กหญิงถูกฆ่าข่มขืนในห้องน้ำของโรงเรียน

ในด้านการสอนให้เด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยนำสถานการณ์ปัญหามาสนทนากับนักเรียนทั้งชั้น แล้วให้เด็กแสดงความคิดเห็นหาวิธีการแก้ปัญหา หลังจากนั้นจึงกำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ ดังเช่น กรณีเด็ก

แย่งของเล่นกัน ครูสอนโดยนำปัญหามาสนทนา ชักถาม วิธีการแก้ปัญหาแล้วตกลงร่วมกัน ว่าให้แบ่งกันเล่นเป็นกลุ่มหมุนเวียนกัน เป็นต้น หรือจากกรณีการนำข่าว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจัดกิจกรรมให้เด็กแก้ปัญหา ครูสอนโดยนำภาพข่าวมาให้เด็กดูหรืออ่านข่าวให้เด็ก ฟัง สนทนาชักถามปัญหาว่าเกิดขึ้นจากอะไร เด็กจะแก้ปัญหาไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ได้ อย่างไร และสรุปเป็นข้อตกลงในการปฏิบัติ เช่น เด็กไม่ไปห้องน้ำคนเดียว และบอกครูทุกครั้ง เมื่อจะไปห้องน้ำ ถ้าเด็กเห็นสิ่งใดผิดปกติ เช่น คนแปลกหน้า ให้รีบบอกครูโดยเร็ว เป็นต้น

ในด้านช่วงเวลา que จัดกิจกรรมฝึกการแก้ปัญหา พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาของเด็กเกิดขึ้นตลอดเวลา แต่ครูจะนำปัญหานั้นมาสอนในช่วงกิจกรรมใน วงกลมมากที่สุด เนื่องจากครูเห็นว่ากิจกรรมในวงกลม เป็นช่วงเวลาที่สอนเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เด็กควรรู้ และให้เด็กเสนอความคิดเห็นร่วมกันได้ดี และเป็นช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ หลายอย่าง มีครูเพียง 2 คน ที่จัดกิจกรรมในช่วงสนทนา ข่าว และเหตุการณ์ ช่วงกิจกรรมในวงกลม และช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์

สำหรับกิจกรรมที่ครูนำมาจัดให้เด็กแก้ปัญหา ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการ สังเกต การอภิปราย ส่วนการทดลองและการสำรวจสิ่งต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมน้อย และ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติในลักษณะที่เป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยและรายบุคคล

ด้านกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูเลือกมาใช้จัดกิจกรรมฝึกการแก้ปัญหานั้น นอกเหนือ จากการสอนตามเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

- การวาดภาพ หรือประดิษฐ์ของเล่นเป็นกลุ่ม โดยครูจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ในการวาดภาพ หรือประดิษฐ์ของเล่น ให้เด็กช่วยกันคิดว่าจะวาดภาพหรือประดิษฐ์อะไร และ แก้ปัญหาต่าง ๆ กันเองภายในกลุ่ม

- การเล่นเกม เช่น ให้เด็กจับกลุ่มตามจำนวนที่ครูบอก เด็กบางคนจับ กลุ่มไม่ได้ ครูจะถามกระตุ้นให้เด็กคิดว่า ถ้าจับกลุ่มไม่ได้ เด็กจะแก้ปัญหาอย่างไร

3. การปฏิบัติของครูในการวางแผนการเลือกและการใช้สื่อการเรียน ในการฝึกทักษะการแก้ปัญหา

ในด้านนี้พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อประเภทนิทาน หรือเรื่องเล่าต่าง ๆ เป็น ส่วนมาก และรองลงมาคือสื่อประเภทของเล่น อุปกรณ์ของจริงต่าง ๆ

วิธีการใช้สื่อการเรียนของครูส่วนใหญ่ พบว่า ครูใช้สื่อต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ ในการกระตุ้นให้เด็กสนใจต่อสถานการณ์ปัญหาที่ครูต้องการให้เด็กร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ดังตัวอย่างเช่น

- การเล่านิทานที่ตัวละครมีปัญหาเกิดขึ้น แล้วให้เด็กช่วยกันบอกวิธีการแก้ปัญหา เช่น ครูเล่านิทานเรื่อง "ฮึดเป็นหวัด" แล้วซักถามเด็กว่า สาเหตุเกิดจากอะไร และเด็กจะป้องกันตนเองไม่ให้เป็นหวัดได้อย่างไร

- การให้เด็กดูอุปกรณ์หรือของเล่นใหม่ ๆ ที่ครูนำมาแล้วสนทนากับเด็กว่าเด็กจะเล่นได้อย่างไรบ้าง แล้วให้เด็กทดลองเล่นตามความคิดของเด็กเอง

- การนำวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ของเล่น สีเทียน หรือของใช้อื่น ๆ ที่มีจำนวนน้อยมาสนทนากับเด็กว่าควรมีวิธีการปฏิบัติร่วมกันอย่างไร จึงจะไม่เกิดปัญหาในการเล่นหรือการใช้อุปกรณ์เหล่านั้น และถ้ามีปัญหาเกิดขึ้น เด็กจะหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างไร

- การนำปัญหาของเด็กที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาเงินหาย มาสนทนากับเด็กถึงสาเหตุของปัญหาว่าเพราะเหตุใดเงินจึงหาย และเด็กจะหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างไร

4. การปฏิบัติของครูในการประเมินผลทักษะการแก้ปัญหา

ในด้านนี้พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้การสังเกตพฤติกรรมเด็กว่าสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ ถ้าเป็นการแสดงความคิดเห็น ครูใช้การสังเกตว่าเด็กบอกวิธีการแก้ปัญหาได้เหมาะสมหรือไม่ แต่ถ้าเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับเด็กโดยตรง ครูใช้การสังเกตว่าเด็กแก้ปัญหาได้สำเร็จ และมีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้าเด็กเกิดปัญหาขึ้นใหม่ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้เองหรือไม่

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวัดและประเมินผลทักษะการแก้ปัญหาพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เครื่องมือประกอบ ครูใช้การสังเกตเพียงอย่างเดียว มีครูเพียง 1 คนที่ใช้แบบบันทึกพฤติกรรมของเด็กประกอบการสังเกต แต่ครูจะบันทึกเฉพาะพฤติกรรมการแก้ปัญหาที่น่าสนใจ และบันทึกพฤติกรรมของเด็กเป็นบางคนเท่านั้น

สรุป

ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน แต่ละหน่วยการเรียนรู้ทั้งจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าด้านอื่น ๆ แต่ในด้านการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาร่วมกับการสอนประจำวัน จากแบบสอบถามพบว่า ครูมีการจัดกิจกรรมทุกหน่วยการเรียนรู้ แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูจัดกิจกรรมเฉพาะบางหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กันเท่านั้น

ในการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา ทั้งจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกัน คือ ครูกำหนดตามวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ในแผนการจัด

ประสบการณ์ สำหรับสถานการณ์ปัญหาที่ครูนำมาใช้ จากแบบสอบถามพบว่า ครูเลือกใช้สถานการณ์ตัวอย่าง หรือสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้น แต่จากแบบสัมภาษณ์พบว่า ครูใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นและเป็นที่สนใจของเด็ก

ช่วงเวลาที่ครูวางแผนจัดกิจกรรมฝึกการแก้ปัญหา จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกัน คือ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมในวงกลม ส่วนกิจกรรมที่ครูจัดให้เด็กฝึกแก้ปัญหา มีความสอดคล้องเช่นเดียวกัน คือ ครูจัดกิจกรรมการสังเกตมากที่สุด แต่สำหรับด้านเทคนิควิธีการเรียนมีความขัดแย้งกัน กล่าวคือจากแบบสอบถามพบว่า ครูใช้เทคนิคการเรียนแบบกลุ่มย่อย แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูให้เด็กทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่

สื่อการเรียนที่ครูนำมาใช้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกัน คือครูส่วนใหญ่ใช้สื่อประเภทนิทานหรือเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหามากที่สุด แต่วิธีการใช้สื่อในการกระตุ้นความสนใจต่อปัญหา จากแบบสอบถามพบว่าครูใช้วิธีการเล่านิทานหรือเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหา แล้วให้เด็กแสดงความคิดเห็น แต่จากแบบสัมภาษณ์ พบว่า ครูใช้หลายวิธีการ ได้แก่ การเล่านิทาน การให้เด็กคิดหาวิธีการเล่นของเล่นหรืออุปกรณ์ และการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นกรณีปัญหา

ด้านการประเมินผลทักษะการแก้ปัญหา จากแบบสอบถามพบว่าครูส่วนใหญ่ประเมินด้านความสามารถในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม แต่จากการสัมภาษณ์พบว่าครูประเมินด้านความสามารถในการบอกวิธีการแก้ปัญหา และความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ สำหรับวิธีการประเมินผลการแก้ปัญหาพบว่า มีความสอดคล้องกันคือครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2. บทบาทของครูในด้านการสอนทักษะการแก้ปัญหาตามกระบวนการแก้ปัญหา
 ในด้านนี้เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากแบบสอบถาม และการสังเกตการสอนตามกระบวนการแก้ปัญหา
 ประกอบด้วย

- ขั้นที่ 1 การกำหนดประเด็นปัญหา
- ขั้นที่ 2 การพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา
- ขั้นที่ 3 การทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหา
- ขั้นที่ 4 การประเมินและสรุปผลการแก้ปัญหา

ในการนำเสนอข้อมูลด้านนี้ นำเสนอแยกเป็น 2 ตอน คือ

2.2.1 การสอนให้เด็กแก้ปัญหาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน
 เป็นข้อมูลจากแบบสอบถาม นำเสนอในตารางที่ 18-21

2.2.2 การสอนให้เด็กแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เป็นข้อมูล
 จากการสังเกต นำเสนอในลักษณะการบรรยาย

ซึ่งรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ตอน มีดังต่อไปนี้

2.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของครูด้านการสอนให้เด็กแก้ปัญหา จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นข้อมูลจากแบบสอบถาม รายละเอียด มีดังนี้คือ

ตารางที่ 18 การสอนทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการปฏิบัติในการนำเด็กเข้าสู่สถานการณ์ปัญหา		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ, N = 164)		
การใช้ภาพที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหา	88	53.66
การใช้กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหา	69	42.07
การใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง	86	52.44
การสนทนาเกี่ยวกับปัญหาจากการฟังข่าวสาร	71	43.29
การให้นักเรียนเป็นผู้เสนอปัญหาจากประสบการณ์	52	31.71
การเล่านิทานแล้วขมวดปมปัญหา	62	37.80
วิธีการปฏิบัติในการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ เห็นความสำคัญและต้องการที่จะแก้ไขปัญหามาตามสถานการณ์		
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เพื่อ		
กำหนดปัญหา	87	53.05
บรรยายให้นักเรียนทราบผลที่จะเกิดจากปัญหา	52	31.71
ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่จะได้รับจากปัญหา	130	79.27
ให้นักเรียนระดมความคิดเป็นกลุ่มเพื่อกำหนดปัญหา	44	26.83
วิธีการปฏิบัติในการฝึกให้เด็กสรุปสาเหตุของปัญหา		
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
การใช้คำถามนำเป็นขั้น ๆ ให้เด็กสรุป	94	57.32
การอภิปรายร่วมกับเด็กแล้วสรุปสาเหตุ	96	58.54
การบรรยายเหตุการณ์แล้วให้เด็กสรุปสาเหตุ	43	26.22
การให้เด็กระดมพลังสมองหาข้อสรุปของปัญหา	59	35.98

จากตารางที่ 18 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการสอนทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา เมื่อพิจารณาในด้านการนำเด็กเข้าสู่สถานการณ์ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ปฏิบัติโดยการ ใช้ภาพที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหา คิดเป็นร้อยละ 53.66 สำหรับนำเด็กเข้าสู่สถานการณ์ปัญหา และ รองลงมาปฏิบัติโดยการ ใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง คิดเป็นร้อยละ 52.44

เมื่อพิจารณาในด้านการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ เห็นความสำคัญและต้องการที่จะแก้ไขปัญหตามสถานการณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่จะได้รับจากปัญหา คิดเป็นร้อยละ 79.27

เมื่อพิจารณาในด้านการฝึกให้เด็กสรุปสาเหตุของปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยการอภิปรายร่วมกับเด็กแล้วสรุปสาเหตุ คิดเป็นร้อยละ 58.54 รองลงมาปฏิบัติโดยการ ใช้คำถามนำเป็นขั้น ๆ ให้เด็กสรุป คิดเป็นร้อยละ 57.32

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 การสอนทักษะการพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการปฏิบัติในการกระตุ้นให้เด็กเสนอวิธีการแก้ปัญหา		
หลาย ๆ วิธี (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ใช้คำถามนำแล้วให้นักเรียนสรุป	61	37.20
ให้เด็กเสนอความคิดเห็นอย่างเสรีแล้วสรุป	101	61.59
เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาแล้วให้นักเรียนเป็นผู้สรุป	35	21.34
พูด/ตาม คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดถึงวิธีการที่เคย ใช้ในการแก้ไขปัญหาคืออื่น ๆ	84	51.22
วิธีการปฏิบัติในการสอนให้เด็กประเมินวิธีการแก้ปัญหา		
ก่อนเลือกวิธีการที่เหมาะสม (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ให้เด็กเสนอหลาย ๆ วิธีการแล้วช่วยเด็กสรุปข้อดี ข้อเสียของแต่ละวิธีการ	71	43.29
ให้เด็กร่วมกันพิจารณาถึงความเหมาะสมของ วิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง	51	31.10
ร่วมอภิปรายกับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เด็กรู้ว่าการแก้ ปัญหาสามารถทำได้หลายวิธีการ	97	59.15
ช่วยเชื่อมโยงความคิดของเด็กให้นึกถึงวิธีการแก้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เคยใช้ได้ดี แล้วนำมาปรับใช้	59	35.98
วิธีการปฏิบัติในการสอนให้เด็กตัดสินใจเลือกวิธีการ หรือ		
แนวทางในการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ให้เด็กเสนอวิธีการและแนะนำให้เด็กตัดสินใจเลือก วิธีการหลาย ๆ วิธี	68	40.24

ตารางที่ 19 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ให้เด็กเสนอวิธีการและแนะนำให้เด็กตัดสินใจ		
เลือกวิธีการแก้ปัญหาเพียงวิธีเดียว	20	12.20
ให้เด็กร่วมกันตัดสินใจเป็นระบบกลุ่มแล้ว		
เลือกวิธีการแก้ปัญหา	88	53.66
ครูเป็นผู้ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาให้เด็กด้วย		
ตนเอง	73	44.51

จากตารางที่ 19 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการสอนทักษะการพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา เมื่อพิจารณาในด้านการกระตุ้นให้เด็กเสนอวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยการให้เด็กเสนอความคิดเห็นอย่างเสรีแล้วสรุป คิดเป็นร้อยละ 61.59 และรองลงมาปฏิบัติโดยการพูด/ถามคำถาม กระตุ้นให้เด็กคิดถึงวิธีการที่เคยใช้ในการแก้ปัญหาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 51.22

เมื่อพิจารณาในด้านการสอนให้เด็กประเมินวิธีการแก้ปัญหาก่อนเลือกวิธีการที่เหมาะสม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ปฏิบัติโดยการร่วมมือกับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เด็กรู้ว่าการแก้ปัญหาสามารถทำได้หลายวิธีการคิดเป็นร้อยละ 59.15

เมื่อพิจารณาในด้านการสอนให้เด็กเลือกตัดสินใจเลือกวิธีการเพื่อแนวทางในการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยการให้เด็กร่วมกันตัดสินใจเป็นระบบกลุ่ม แล้วเลือกวิธีการแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 53.66 และรองลงมาปฏิบัติโดยครูเป็นผู้ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาให้เด็กด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 44.51

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 การสอนทักษะการทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการปฏิบัติของครูในขณะที่เด็กกำลังทำการแก้ปัญหาตาม		
สถานการณ์ที่กำหนด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N=164)		
สังเกตเด็กให้แก้ปัญหาตามลำพัง	62	37.80
แนะนำช่วยเหลือเด็กขณะที่ทำการแก้ปัญหา	107	65.24
เข้าไปช่วยเหลือทันทีที่เห็นว่าแก้ปัญหาไม่ได้	33	20.12
ยังไม่เข้าไปช่วยเหลือจนกว่าเด็กจะขอร้อง	42	25.61
วิธีการปฏิบัติเมื่อเด็กพบอุปสรรคหรือแก้ปัญหาไม่สำเร็จ		
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N=164)		
ให้เด็กคิดหาวิธีการใหม่ด้วยตนเอง ไม่เข้าไป		
เกี่ยวข้อง	33	20.12
ชี้แนะให้เด็กเห็นสาเหตุที่ทำให้แก้ปัญหาไม่สำเร็จ	134	81.71
สาธิตหรืออธิบายวิธีการจัดอุปสรรค หรือวิธีการ		
แก้ปัญหาให้เด็ก	55	33.54
เข้าไปช่วยเหลือแก้ปัญหาแทนเด็ก	9	5.49

จากตารางที่ 20 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการสอนทักษะการทดลองแก้ปัญหา เมื่อพิจารณาในด้านการปฏิบัติของครูในขณะที่เด็กกำลังทำการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยการแนะนำช่วยเหลือเด็กขณะที่ทำการแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 65.24 รองลงมาปฏิบัติโดยการสังเกตเด็กให้แก้ปัญหาตามลำพัง คิดเป็นร้อยละ 37.80

เมื่อพิจารณาในด้านการปฏิบัติของครูเมื่อเด็กพบอุปสรรคหรือแก้ปัญหาไม่สำเร็จ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยการชี้แนะให้เด็กเห็นสาเหตุที่ทำให้แก้ปัญหาไม่สำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 81.71

ตารางที่ 21 การสอนทักษะการประเมินและสรุปผลการแก้ปัญหา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการปฏิบัติในการให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหาของ ตนเองตามวิธีการที่เลือก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ให้เด็กตรวจสอบการแก้ปัญหาของตนเอง	44	26.83
ให้เด็กเล่าวิธีการของตนเองแล้วสรุปว่าใช้ได้ผล หรือไม่ได้ผล	69	42.07
ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา ของตนเอง	59	35.98
ให้เด็กเสนอวิธีการแก้ไขการแก้ปัญหาของตนเอง	74	45.12
ไม่ได้สอนให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหา	-	-
วิธีการปฏิบัติในการสอนให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ชี้แนะให้นักเรียนตรวจสอบขั้นตอนการทำงาน	36	21.95
ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กตรวจสอบผลงาน ด้วยวิธีการต่าง ๆ	106	64.64
ให้นักเรียนระดมความคิดเพื่อหาวิธีการใหม่ ๆ ในการปรับปรุงผลงาน	50	30.49
แนะนำให้นักเรียนทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการ แก้ปัญหา	45	27.44
วิธีการปฏิบัติของครูในขณะที่เด็กทำการประเมินผลการแก้ ปัญหาของตนเอง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ใช้คำถามเพื่อให้เด็กตรวจสอบการแก้ปัญหา	42	25.61
ให้คำแนะนำ ชี้แจงเพื่อให้เด็กทำงานได้ดีขึ้น	83	50.61
ตรวจผลงานเด็กเพื่อชี้แจงข้อบกพร่อง	47	28.66
สังเกตขั้นตอนการทำงานของเด็ก	88	53.66

ตารางที่ 21 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ให้เด็กเสนอวิธีการแก้ไขการแก้ปัญหาของตนเอง	35	21.34
วิธีการปฏิบัติของครูหลังจากสอนให้เด็กแก้ปัญหาตาม สถานการณ์หนึ่ง ๆ ไปแล้ว (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ, N = 164)		
ชมเชย ยกย่องวิธีการแก้ปัญหาของเด็ก และนำมา กำหนดเป็นข้อตกลง	90	57.88
สังเกตการแก้ปัญหาเมื่อเด็กพบปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่นำมาใช้	46	28.05
สังเกตวิธีการแก้ปัญหาเมื่อเด็กพบกับปัญหาที่เป็น สถานการณ์ใหม่	35	21.34
ให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาสำหรับ นำไปใช้เมื่อพบปัญหาจริง	75	45.73

จากตารางที่ 21 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการสอนทักษะการประเมินผลการแก้ปัญหา เมื่อพิจารณาในด้านวิธีการของครูในการให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหาของตนเองตามวิธีการที่เลือก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ปฏิบัติโดยการให้เด็กเสนอวิธีการแก้ไขปัญหามา คิดเป็นร้อยละ 45.12 รองลงมาปฏิบัติโดยการให้เด็กเล่าวิธีการของตนเองแล้วตัดสินใจเองว่าใช้ได้ผลหรือไม่ ได้ผล คิดเป็นร้อยละ 42.07

เมื่อพิจารณาในด้านวิธีปฏิบัติในการสอนให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยการใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กตรวจสอบผลงานด้วยวิธีการต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 64.64

เมื่อพิจารณาในด้านวิธีการปฏิบัติของครูในขณะที่เด็กทำการประเมินผลการแก้ปัญหาของตนเอง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยการสังเกตขั้นตอนการทำงานของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 53.66 และรองลงมาปฏิบัติโดยการให้คำแนะนำชี้แจงเพื่อให้เด็กทำงานได้ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50.61

เมื่อพิจารณาในด้านวิธีการปฏิบัติของครูหลังจากสอนให้เด็กแก้ปัญหาตามสถานการณ์หนึ่ง ๆ ไปแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยการชมเชย ยกย่องวิธีการแก้ปัญหาของเด็กแล้วนำมากำหนดเป็นข้อตกลง คิดเป็นร้อยละ 57.88 รองลงมาปฏิบัติโดยให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาสำหรับนำไปใช้ในการแก้ปัญหาจริง คิดเป็นร้อยละ 45.73

สรุป

ในการสอนทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในการนำเด็กเข้าสู่สถานการณ์ปัญหาคือ การใช้ภาพที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหา (ร้อยละ 53.66) การกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ เห็นความสำคัญของปัญหา และต้องการที่จะแก้ไขปัญหตามสถานการณ์ คือ การให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่จะได้รับจากปัญหา (ร้อยละ 79.27) และการฝึกให้เด็กสรุปสาเหตุของปัญหาคือ การอภิปรายร่วมกับเด็กแล้วสรุปสาเหตุของปัญหา (ร้อยละ 58.54)

ในการสอนทักษะการพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในการกระตุ้นให้เด็กเสนอวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี คือการให้เด็กเสนอความคิดเห็นอย่างเสรี แล้วสรุป (ร้อยละ 61.59) ในการสอนให้เด็กประเมินวิธีการแก้ปัญหาเลือกวิธีการที่เหมาะสม คือ ร่วมอภิปรายกับเด็ก (ร้อยละ 59.15) และการสอนให้เด็กตัดสินใจเลือกวิธีการ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม คือการให้เด็กร่วมกันตัดสินใจเป็นระบบกลุ่ม (ร้อยละ 53.66)

ในการสอนทักษะการทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหา วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขณะที่เด็กกำลังแก้ปัญหา คือ การแนะนำช่วยเหลือเด็ก (ร้อยละ 65.24) และเมื่อเด็กพบอุปสรรคหรือแก้ปัญหาไม่สำเร็จ ครูชี้แนะให้เด็กเห็นสาเหตุที่ทำให้แก้ปัญหาไม่สำเร็จ (ร้อยละ 81.71)

ในการสอนทักษะการประเมินและสรุปผลการแก้ปัญหา วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในการให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหาของตนเองคือ การให้เด็กเสนอวิธีการแก้ปัญหา (ร้อยละ 45.12) ในการสอนให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหาคือการใช้คำถาม กระตุ้นให้เด็กตรวจสอบผลงานด้วยวิธีต่าง ๆ (ร้อยละ 64.64) และในขณะที่เด็กทำการประเมินผลการแก้ปัญหา ครูสังเกตขั้นตอนการทำงานของเด็ก (ร้อยละ 53.66) และการปฏิบัติของครู หลังจากการสอนให้เด็กแก้ปัญหาตามสถานการณ์หนึ่ง ๆ ไปแล้วคือ การชมเชย ยกย่องวิธีการแก้ปัญหาของเด็ก แล้วนำมากำหนดเป็นข้อตกลง (ร้อยละ 57.88)

2.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของครูด้านการสอนให้เด็กแก้ปัญหา จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

การศึกษารoles บทบาทของครูในการสอนให้เด็กแก้ปัญหาตามกระบวนการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เป็นข้อมูลจากแบบสังเกตโดยศึกษารoles บทบาทและวิธีการของครูในการสอนให้เด็กเกิดทักษะในกระบวนการแก้ปัญหา ทั้ง 4 ทักษะ เช่นเดียวกับตอนที่ 2.2.1 แต่เป็นการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีสถานการณ์ปัญหาที่ครูสร้างขึ้น หรือจัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทของครูในการสอนให้เด็กมีทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา

จากการสังเกตพบว่า เมื่อเด็กเกิดปัญหาขึ้นและมาขอความช่วยเหลือจากครูนั้น บทบาทของครูในการสอนให้เด็กเห็นปัญหาที่แท้จริงจะเป็นในลักษณะที่ครูใช้คำถาม หรือการพูดกระตุ้นให้เด็กเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กเองและที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นจนเด็กเข้าใจปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้ในที่สุด ดังตัวอย่าง เช่น

....ครูให้เด็กตั้งโต๊ะเก้าอี้ เพื่อนั่งทำงานเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม เด็กกลุ่มสีเหลืองวางเก้าอี้ไม่ได้ เนื่องจากพื้นที่ว่างไม่พอ ครูจึงพูดกับเด็กกลุ่มอื่น ๆ ว่า “หนูดูซิคะ เพื่อนตั้งเก้าอี้ไม่ได้” จากการพูดของครู เด็กกลุ่มสีเขียวซึ่งตั้งโต๊ะใกล้กลุ่มสีเหลืองมากที่สุด จึงช่วยโต๊ะออกไป จนกระทั่งกลุ่มสีเหลืองวางเก้าอี้ได้...

นอกจากการพูดกระตุ้นหรือการถามให้เด็กทราบปัญหาแล้ว วิธีการ ที่ครูใช้อีกวิธีการหนึ่งคือ การถามคำถามให้เด็กคิดย้อนลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อให้เด็กทราบสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งส่วนมากครูใช้วิธีการนี้ในกรณีที่เด็กมาขอความช่วยเหลือจากครู เมื่อสิ่งของ ๆ ตนเองหายไป หรือหาไม่พบ แต่ครูทราบว่าสิ่งของ ๆ เด็กอาจไม่ได้หายไปไหน แต่ว่าเด็กจำสถานที่เก็บสิ่งของนั้นไม่ได้ ดังตัวอย่างเช่น

....เด็กบอกครูว่ากล่องสีเทียนหาย หาไม่พบ ครูถามให้เด็กนึกย้อนเหตุการณ์ก่อนหน้านั้น โดยถามเด็กว่า “หนูเก็บไว้ตรงไหน วางผิดช่องหรือเปล่าคะ”.....

หรือตัวอย่างที่ 2

....เด็กบอกครูว่ารองเท้าหาย ครูถามเด็กว่า “หนูวางไว้ตรงไหน จำรองเท้าของหนูได้หรือเปล่า” เด็กยืดอกคิดว่าครูแล้วเดินออกไปหารองเท้าใหม่อีกครั้ง....

2. บทบาทของครูในการสอนให้เด็กมีทักษะการพิจารณาเลือก วิธีการแก้ปัญหา

ในการสอนให้เด็กมีทักษะในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาของตนเองที่เกิดขึ้นนั้น ลักษณะวิธีการสอนของครูที่พบมาก คือ การใช้คำถามให้เด็กคิดว่าเด็กควรทำอย่างไรกับปัญหาที่เกิดขึ้น และ การพูดให้เด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการพูดหรือถามคำถามให้เด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองนั้น ครูปฏิบัติเมื่อเห็นว่าปัญหาของเด็กเป็นปัญหาที่ไม่ซับซ้อนและเด็กสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาเองได้ ถ้าได้รับการชี้แนะหรือการกระตุ้นจากครู ซึ่งคำพูดหรือคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามประเภทให้เด็กคิดว่าควรทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาได้ เช่น “แล้วหนูจะทำยังไงดี” หรือ “เด็ก ๆ ลองคิดซิว่าควรทำอย่างไร” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

....ครูแจกขนมปังให้เด็กคนละ 1 ชิ้น ในช่วงบ่ายหลังจากตื่นนอน เด็กคนหนึ่งบอกว่าอิม ไม่อยากกินขนม ขอตีมนมอย่างเดียว ครูถามว่า “แล้วหนูจะทำยังไงดีละคะ” เด็กตอบว่า “จะเอาไปให้น้องกินที่บ้าน” ครูพูดชมว่าดี และพูดกับเด็กต่อไปว่า “แต่หนูกลับบ้านช้า ถ้าไม่กินขนมอาจจะหิวก็ได้นะ” เด็กตอบครูว่า “เก็บไว้ก่อน ถ้าหิวก็เอามา กิน” ครูพูดชมเชยว่า “เก่งมาก”.....

หรือดังตัวอย่างที่ 2 และตัวอย่างที่ 3

.....เด็กหญิงอีกคนหนึ่งในห้องเรียนเดียวกับตัวอย่างที่ 1 บอกครูว่า ไม่อยากกินขนมเหมือนกัน ครูบอกว่า “ถ้าไม่กินหนูก็เก็บไปให้น้อง” เด็กตอบว่าไม่มีน้อง ครูจึงถามว่า “แล้วทำยังไงดีละคะกับขนมอันนี้” เด็กคิดแล้วตอบว่า “หนูจะเอาไปให้แม่” ครูพูดชมว่า “ดีมากค่ะ ถ้าไม่มีน้องก็เอาไปให้แม่ก็ได้”....

....ครูให้เด็กหาวัสดุชนิดต่าง ๆ มาทดลองเรื่องการลอย การจม เด็กส่วนมากเลือกแต่วัสดุจำพวกพลาสติก ครูจึงพูดกระตุ้นให้เด็กเลือกลิ่งของที่แตกต่างกันโดยพูดว่า” ของในห้องมีหลายอย่างนะคะ ของใช้ก็มี เด็ก ๆ ลองคิดซิคะว่าจะหาอะไรมาทดลองได้บ้าง” เด็กจึงไปหยิบสิ่งของจำพวกอื่น เช่น ไม้บล็อก ครกของเล่น เป็นต้น....

นอกจากนั้น บทบาทและวิธีการสอนของครูในขั้นตอนนี้อีกวิธีหนึ่งที่พบคือ การสอนให้เด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน เมื่อเด็กไม่สามารถหาวิธีการได้ หรือลองแก้ปัญหาแล้วไม่สำเร็จ ครูจึงเข้าช่วยเหลือแก้ปัญหาให้ ซึ่งการปฏิบัติของครูมี 2 ลักษณะคือ การช่วยแก้ปัญหาให้เด็กทั้งหมด และการแสดงหรือสาธิตวิธีการแก้ปัญหาให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง แล้วจึงให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองต่อไป ดังตัวอย่างเช่น

....เด็กเล่นตุ๊กตาผ้า แล้วแขนหลุด จึงนำมาให้ครูดู ครูถามว่า “น้อง แขนหลุดแล้วทำอย่างไรละคะ” เด็กตอบว่า “ใส่ไม่ได้ค่ะ” ครูจับตุ๊กตามาดู แล้วจึงเย็บแขน ตุ๊กตาให้ติดแน่นเหมือนเดิม....

....ครูให้เด็กจับกลุ่ม ๆ ละ 4 คน มีเด็ก 2 คน เข้ากลุ่มไม่ได้ ครูถามว่า “ทำยังไงดีคะ” เด็กคนหนึ่งจึงเดินไปเข้ากลุ่มที่คนยังไม่ครบ แต่อีกคนหนึ่งยังยืนเฉยอยู่ ครูจึงพูด ว่า “หนูดูซิคะ กลุ่มไหนคนยังไม่ครบ” เด็กยังคงยืนเฉย ครูจึงจูงมือเด็กไปเข้ากับอีกกลุ่มหนึ่ง

สำหรับตัวอย่างที่ 3 และ 4 เป็นลักษณะการแสดงหรือสาธิตวิธีการแก้ ปัญหาให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง

....เด็กตัดกระดาษด้วยกรรไกรไม่ได้ ครูแสดงวิธีการตัดกระดาษให้ดู โดยพูดกับเด็กว่า “หนูดูนะคะ จับกรรไกรอย่างนี้แล้วตัดตามรอยนี้” แล้วส่งกรรไกรให้เด็กตัด กระดาษของตนเองต่อไป....

....เด็กหยดสีน้ำให้เกิดภาพไม่ได้ ครูสาธิตวิธีการทำให้เด็กดู พร้อมทั้งอธิบายหนูต้องหยดสีใกล้ ๆ กัน เป่าให้ทั่ว ๆ แล้วหยดหลาย ๆ สี เป่าให้หมด อย่าหยดที่เดิม หยดที่อื่นบ้าง”....

จากวิธีการปฏิบัติของครูพบว่า เด็กมีความสามารถในการเลือก วิธีการแก้ปัญหาได้มากขึ้น เมื่อเด็กพบกับปัญหา เด็กจะทดลองหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน และถ้าแก้ไม่ได้เด็กจึงจะขอร้องให้ครูช่วยต่อไป

3. บทบาทของครูในการสอนให้เด็กที่มีทักษะการทดลอง ปฏิบัติการแก้ปัญหา (ขั้นตอนที่ 3) จากการสังเกต พบว่า บทบาทของครูในด้านนี้ ไม่มีความ เด่นชัดเหมือนการสอน ขั้นตอนที่ 1 (การกำหนดประเด็นปัญหา) และขั้นตอนที่ 2 (การเลือกวิธีการแก้ปัญหา) กล่าวคือ เมื่อเด็กเกิดปัญหา ครูถามสาเหตุ และให้เด็กเลือกวิธีการ แก้ปัญหาแล้ว ครูได้ให้เด็กปฏิบัติตามวิธีการนั้น ๆ ไปพร้อม ๆ กัน แต่ถ้าเป็นการสอนให้เด็กแก้ ปัญหาตามสถานการณ์ตัวอย่างที่ครูนำมาสอน ครูมีการสอนให้เด็กมีทักษะด้านนี้ค่อนข้างชัดเจน ดังตัวอย่าง เช่น ในการสอนการทดลองเรื่องการลอย-การจม ครูให้เลือกว่าวัตถุทดลองโดยกำหนด ว่าให้เด็กเลือกว่าวัตถุที่ลอยน้ำได้หรือจมน้ำ ซึ่งในการเลือกนั้น เด็กต้องบอกเหตุผลว่า เหตุใดจึง เลือกวัตถุนั้น ๆ เช่น ครูให้เลือกรองที่ลอยน้ำได้ เด็กคนหนึ่งเลือกลูกบอลพลาสติก ครูถามว่า ทำไมเด็กจึงคิดว่าลูกบอลลอยน้ำได้ เด็กตอบว่า “มันเบา” เด็กอีกคนหนึ่งเลือกหม้อสังกะสี (ของเล่น) โดยให้เหตุผลว่า หม้อไม่รั่ว ต้องลอยน้ำได้” และเด็กอีกคนเลือกไม้บล็อกสี่เหลี่ยมอันเล็ก ๆ และให้เหตุผลว่า “บล็อกอันเล็ก จะไม่จมน้ำ” เมื่อเด็กทุกคน เลือกวัตถุแล้ว ครูจึงให้ทดลอง

ใส่ในอ่างน้ำ ซึ่งปรากฏว่าวัตถุบางอย่างลอยน้ำ บางอย่างก็จมน้ำ หลังจากนั้นครูจึงช่วยสรุปให้ว่า วัตถุอะไรบ้างที่ลอยน้ำ และวัตถุแต่ละชนิดนั้น มีคุณสมบัติอย่างไร จึงทำให้ลอยน้ำได้ (มีน้ำหนักเบา, กลวง ฯลฯ)

4. บทบาทของครูในการสอนให้เด็กมีทักษะการประเมินและสรุปผลการแก้ปัญหา (ขั้นตอนที่ 4) จากการสังเกตพบว่า ในการสอนให้เด็กแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้านั้น ครูผู้สอนทุกคนไม่ได้มีการฝึกให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหาของตนเองเลย ขั้นตอนการสอนของครูส่วนมาก อยู่ในขั้นที่ 1 และ 2 คือ การสอนให้เด็กเห็นประเด็นปัญหา และการเลือกวิธีการแก้ปัญหาเท่านั้น กล่าวคือ เมื่อเด็กเกิดปัญหาขึ้น ครูจะซักถามประเด็นปัญหา และให้เด็กตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา แล้วปล่อยให้เด็กแก้ปัญหาตามวิธีการที่เลือก แต่ครูมิได้สรุป หรือชี้แจงข้อดี-ข้อเสีย ของวิธีการนั้น ๆ ให้เด็กเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกวิธีการเมื่อเกิดปัญหาครั้งต่อไป

แต่ในด้านการสอนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ตัวอย่างที่ครูนำมาสอนนั้น พบว่า ครูมีการสอนให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหา ดังตัวอย่างเช่น ครูนำเรื่องเด็กเล่นของเล่นแล้วไม่เก็บให้เรียบร้อยมาสนทนากับนักเรียน แล้วถามคำถามให้เด็กช่วยกันคิดว่า จะแก้ปัญหาได้อย่างไร ทำอย่างไรของเล่นจึงจะเป็นระเบียบ เด็ก ๆ จะเสนอวิธีการต่าง ๆ เช่น ไม่นำไปเล่นนอกมุม (หมายถึง บริเวณที่ครูวางของเล่นไว้) หรือไม่เล่นพร้อม ๆ กันหลายคน เด็กบางคนเสนอว่า “ให้ตี (ลงโทษ) คนที่เล่นแล้วไม่เก็บ” เมื่อเด็กเสนอวิธีการแก้ปัญหาแล้วครูจะสรุปข้อดี-ข้อเสีย ของแต่ละวิธีการ เช่น การนำของเล่นไปเล่นในบริเวณต่าง ๆ เด็กสามารถนำไปเล่นได้ เพราะถ้าเล่นอยู่บริเวณเดียวกันทุกคน เด็กอาจเล่นไม่สะดวก หรือการไม่ให้เล่นพร้อมกันหลายคนนั้นคงทำไม่ได้ เพราะของเล่นมีน้อย ถ้าเล่นคนเดียวเพื่อนก็ไม่ได้เล่น เป็นต้น แต่สำหรับการสรุปวิธีการที่ดีมีความเหมาะสมนั้น พบว่า ครูเป็นผู้สรุปให้เด็ก กล่าวคือ เมื่อครูชี้แจงข้อดี-ข้อเสีย ของวิธีการต่าง ๆ แล้ว ครูช่วยสรุปว่า ให้เด็กทุกคนเล่นของเล่นได้ตามใจชอบ แต่ต้องแบ่งกันเล่น เมื่อเล่นแล้วต้องเก็บเข้าที่ มีบล็อกรถหรือตัวต่อที่เด็กต่อไว้ ต้องรีบออกเก็บหลังจากเลิกเล่น ถ้าครูพบว่าใครไม่ปฏิบัติตาม ครูจะลงโทษ โดยห้ามเล่นของเล่นเป็นเวลา 2-3 วัน

สรุป

ในการสอนทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง วิธีการปฏิบัติของครูส่วนใหญ่ในการสอนทักษะการกำหนดประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ ในการกระตุ้นให้เด็กเข้าใจ

สภาพปัญหาที่แท้จริง ครูใช้คำถามหรือคำพูดกระตุ้นให้เด็กเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือกับบุคคลอื่น

ในการสอนทักษะการพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติคือ การใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการด้วยตนเองก่อน แต่ถ้าเด็กหาวิธีการไม่ได้ครูช่วยแก้ปัญหาหรือสาธิตวิธีการให้ดูเป็นตัวอย่าง

ในการสอนทักษะการทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหา วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติ คือ ให้เด็กแก้ปัญหาตามวิธีการที่เด็กบอก และครูให้ความช่วยเหลือติดตามว่าเด็กแก้ปัญหาได้หรือไม่

ในการสอนทักษะการประเมินผลและสรุปผลการแก้ปัญหานั้น ครูไม่ได้มีการสอนให้เด็กประเมินผลการแก้ปัญหของตนเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของครูในการฝึกทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาล

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยรวบรวมจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แยกเป็น 2 ตอน คือ

1. ปัญหาและอุปสรรคของครูผู้สอน
2. ข้อเสนอแนะของครูผู้สอน

รายละเอียดทั้ง 2 ตอน มีดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคของครูผู้สอน

จากการรวบรวมข้อมูลในแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่าสิ่งที่ เป็นปัญหาและอุปสรรคของครูที่ทำให้การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนั้น สรุปโดยรวมแล้วมี 4 ด้าน คือ

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็ก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามีดังต่อไปนี้

1.1.1 เด็กขาดทักษะการแก้ปัญหา ไม่เคยได้รับการฝึกให้แก้ปัญหามาก่อน ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่น ไม่กล้าตัดสินใจ และไม่สนใจปัญหาที่เกิดขึ้น (115 คน)

1.1.2 เด็กขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กยังขาดความอดทน และความรับผิดชอบ เด็กบางคนไม่สามารถพูดสื่อความหมายให้ครูเข้าใจ หรือไม่เข้าใจความหมายที่ครูพูด เด็กบางคนอายุน้อยและติดผู้ปกครอง ร้องไห้ไม่ยอมมาโรงเรียน (107 คน)

1.1.3 เด็กไม่กล้าแสดงออก เจ็บไม่พูด ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง เมื่อให้เด็กคิด หรือตัดสินใจ เด็กไม่ยอมปฏิบัติ ไม่ยอมคิดแก้ปัญหา และไม่สนใจคำแนะนำของครู เด็กบางคนมีอาการเศร้าซึม ชอบอยู่คนเดียว (65 คน)

1.1.4 เด็กมีการปฏิบัติตนไม่เหมาะสม เช่น ขาดการรอคอย การเสียสละ ไม่มีน้ำใจ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กส่วนมาก เมื่อให้ตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาจะสามารถตอบได้แต่ไม่ปฏิบัติตาม เด็กบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบใช้กำลังในการแก้ปัญหา (30 คน)

1.1.5 เด็กมีพื้นฐานแตกต่างกัน ทั้งพื้นฐานครอบครัว การเลี้ยงดูและพื้นฐานด้านการเรียนรู้ กล่าวคือ เด็กที่มาจากรอบครัวที่อบอุ่น เด็กจะมีพฤติกรรมที่ดี มีการยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น หรือเด็กที่ผู้ปกครองเลี้ยงดูแบบทนุถนอมมากเกินไป ทำให้เด็กขาดความสนใจที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง ชอบพึ่งพาคนอื่นเสมอ ในด้านการเรียนรู้ คือ เด็กมีการเรียนรู้ไม่เท่ากัน บางคนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เร็ว เมื่อครูแนะนำเด็กก็สามารถแก้ปัญหาได้ในทันที บางคนเรียนรู้ช้า ครูต้องใช้เวลามากในการฝึกฝน (30 คน)

1.1.6 เด็กมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง เด็กบางคนมีอาการเจ็บป่วยบ่อย ๆ ขาดเรียนบ่อย ทำให้ไม่ได้รับการฝึกฝนเท่าที่ควร หรือได้รับน้อยกว่าเด็กอื่น ๆ (10 คน)

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามีดังต่อไปนี้

1.2.1 ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักวิธีการสอนให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งขาดทักษะการใช้คำถามที่ใช้กระตุ้นให้เด็กแก้ปัญหา (60 คน)

1.2.2 ครูขาดความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา ครูไม่ทราบว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาที่ควรจะสอนให้เด็กหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และครูขาดการสังเกตและการเอาใจใส่เด็ก ทำให้ไม่ทราบว่าเด็กคนใดกำลังมีปัญหา จึงไม่ได้สอนวิธีการที่ถูกต้องให้ (30 คน)

1.2.3 ครูผู้สอนมีไม่ครบทุกห้องเรียน ครูต้องรวมเด็กหลายห้องเรียนไว้ด้วยกัน ทำให้เด็กมีจำนวนมาก ครูดูแลไม่ทั่วถึง (30 คน)

1.2.4 ปัญหาของเด็กมีหลายอย่าง ครูจะต้องคอยศึกษาข้อมูลของเด็กแต่ละคน และหาวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม แต่ครูไม่มีเวลาเพียงพอ (30 คน)

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับตัวครู นอกเหนือจากสภาพปัญหาตามการรับรู้ของครูผู้สอนแล้ว ผู้วิจัยได้ค้นพบปัญหาด้านนี้จากการสังเกตการสอนในชั้นเรียนอีกบางประการ ดังนี้

1.2.5 พฤติกรรมของครูไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็ก กล่าวคือ คือ มักไม่เปิดโอกาสและไม่ให้เวลาเด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน ครูมักเข้าไปช่วยเหลือแก้ปัญหาให้เด็กในทันที ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องมาจาก

- ครูมีความรักเด็กมาก และครูคิดว่าเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องช่วยเหลือแก้ปัญหาให้เด็ก

- ครูบางคนใจร้อน ไม่อดทน ไม่รอคอย การคิดและการตัดสินใจของเด็ก

- ครูเกรงว่าห้องเรียนจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ถ้าครูไม่รีบแก้ไข ปัญหาให้หมดไปโดยเร็ว
- ครูบางคนคำนึงถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามตารางประจำวัน มากเกินไป ครูเกรงว่าจะเป็นการเสียเวลา ถ้าปล่อยให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเอง และทำให้ครูจัด กิจกรรมอื่น ๆ ไม่ครบถ้วน

1.2.6 ในการเลือกปัญหาที่นำมาใช้สอนพบว่า ครูไม่เน้นการสอนแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ปัญหาจากการเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง หรือ การทำกิจกรรมสร้างสรรค์ แต่ครูมักใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น หรือสถานการณ์ ปัญหาที่คาดว่าอาจจะเกิดขึ้นมาสอนกับนักเรียนทั้งชั้นเป็นกลุ่มใหญ่มากกว่าจะฝึกการแก้ปัญหา เป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มย่อยตามสถานการณ์นั้น ๆ

1.2.7 ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนพบว่า ครูยังไม่ใช้สื่อที่เอื้อต่อการ ทดลองแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ครูมักใช้สื่อเพียงบางประเภท เช่น ภาพข่าว เรื่องเล่า หรือ นิทาน และใช้สื่อเพียงบางขั้นตอน ได้แก่ การกระตุ้นให้เด็กสนใจปัญหา หรือเพื่อนำเสนอปัญหา เท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้สื่อในการสอนทักษะขั้นอื่น ๆ

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครอง ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามีดังต่อไปนี้

1.3.1 ผู้ปกครองบางคนรัก ตามใจ และช่วยเหลือเด็กมากเกินไป ไม่ปล่อยให้เด็กช่วยเหลือตนเอง หรือคิดแก้ปัญหาเอง (18 คน)

1.3.2 ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับครูในการฝึกทักษะการแก้ปัญหาแก่เด็ก กล่าวคือ ผู้ปกครองมักใจร้อน ไม่อดทน และไม่ให้เวลาเด็กตัดสินใจเอง (18 คน)

1.3.3 ผู้ปกครอง (พ่อแม่) ไม่ได้อยู่กับเด็ก จึงไม่ได้เลี้ยงดูเด็กด้วยตนเอง เด็กอยู่กับคนอื่น จึงขาดทักษะด้านต่าง ๆ (18 คน)

1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและอื่น ๆ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามีดังต่อไปนี้

1.4.1 จำนวนเด็กในห้องเรียนมีมาก ครูดูแลไม่ทั่วถึง เมื่อเด็กเกิดปัญหา ครูจึงไม่ได้ช่วยเด็กให้รู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง หรือในขณะที่ครูสอนให้เด็กแก้ปัญหา เด็กอื่น ๆ ไม่รู้วิธี เพื่อนกำลังมีปัญหาเกิดขึ้น จึงไม่ได้ดูตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหา (21 คน)

1.4.2 กิจกรรมในแต่ละวันมีมาก ครูต้องจัดกิจกรรมให้ครบ เมื่อเด็กเกิดปัญหา ครูไม่มีเวลาซักถามปัญหาเพื่อช่วยเหลือเด็ก จึงต้องเลือกวิธีการหรือแก้ปัญหาให้เด็กแทน (15 คน)

1.4.3 กิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่เน้นการแก้ปัญหา มีน้อยมาก ครูส่วนใหญ่สอนตามแผนการสอน ไม่ได้ปรับกิจกรรม เมื่อแผนการสอนไม่ได้กำหนดไว้ ครูจึงมักไม่ได้สอนให้เด็กแก้ปัญหา ครูจะสอนก็ต่อเมื่อมีสถานการณ์บางอย่างที่น่าสนใจเกิดขึ้นกับเด็ก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาล

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ครูผู้สอนได้เสนอความคิดเห็นเป็นข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

2.1 ควรมีการจัดให้ความรู้ในเรื่องวิธีการฝึกทักษะการแก้ปัญหาแก่ครู โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา หรือจัดทำเอกสารแนะนำความรู้ให้ครูได้ศึกษา เนื่องจากครูขาดความรู้และวิธีการที่ถูกต้อง (80 คน)

2.2 ควรมีการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลให้มีกิจกรรมฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้มากขึ้น เพื่อครูจะได้นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้มากขึ้น (35 คน)

2.3 ผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง จึงควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูและการให้คำแนะนำที่ดีแก่เด็ก (15 คน)

2.4 ครูต้องเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ต้องพยายามฝึกเด็กให้แก้ปัญหาด้วยตนเองก่อนเสมอ เมื่อเด็กแก้ปัญหาไม่ได้ ครูจึงค่อยแนะนำ ครูต้องอดทนไม่ใจร้อนด่วนตัดสินใจแทนเด็ก (5 คน)

2.5 เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ครูควรทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าครูรักและยอมรับเด็กทุกคน และเกิดความไว้วางใจครู จะช่วยให้เด็กกล้าพูด กล้าตัดสินใจ อันเป็นพื้นฐานของการแก้ปัญหา (2 คน)

2.6 ครูต้องใส่ใจต่อปัญหาของเด็ก ไม่ละเลยโดยถือว่าเป็นปัญหาเล็กน้อย เมื่อเด็กเกิดปัญหา ครูต้องพยายามกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (2 คน)